

Agnes Burger-Veltmeijer

Klinisch Pedagoog / Gz-psycholoog / NIP - K&J Psycholoog Specialist

Dubbel bijzondere leerlingen: Fabels en feiten, wetenschap en praktijk, en hoe nu verder?

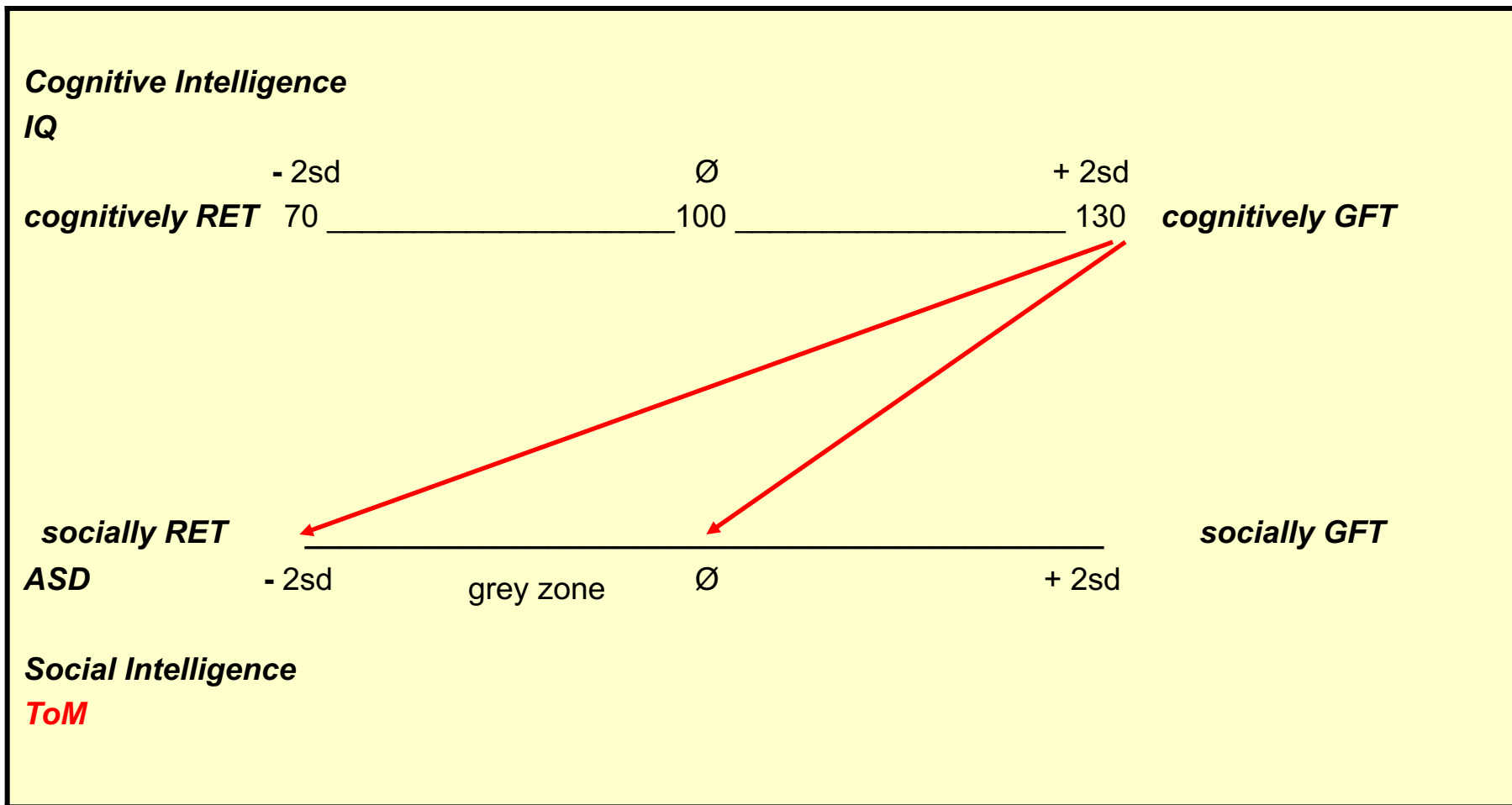
E info@agnesburger.nl
W www.agnesburger.nl
T +31(0)40 - 2432675

Dubbel-bijzonder / Twice-exceptional (2E)

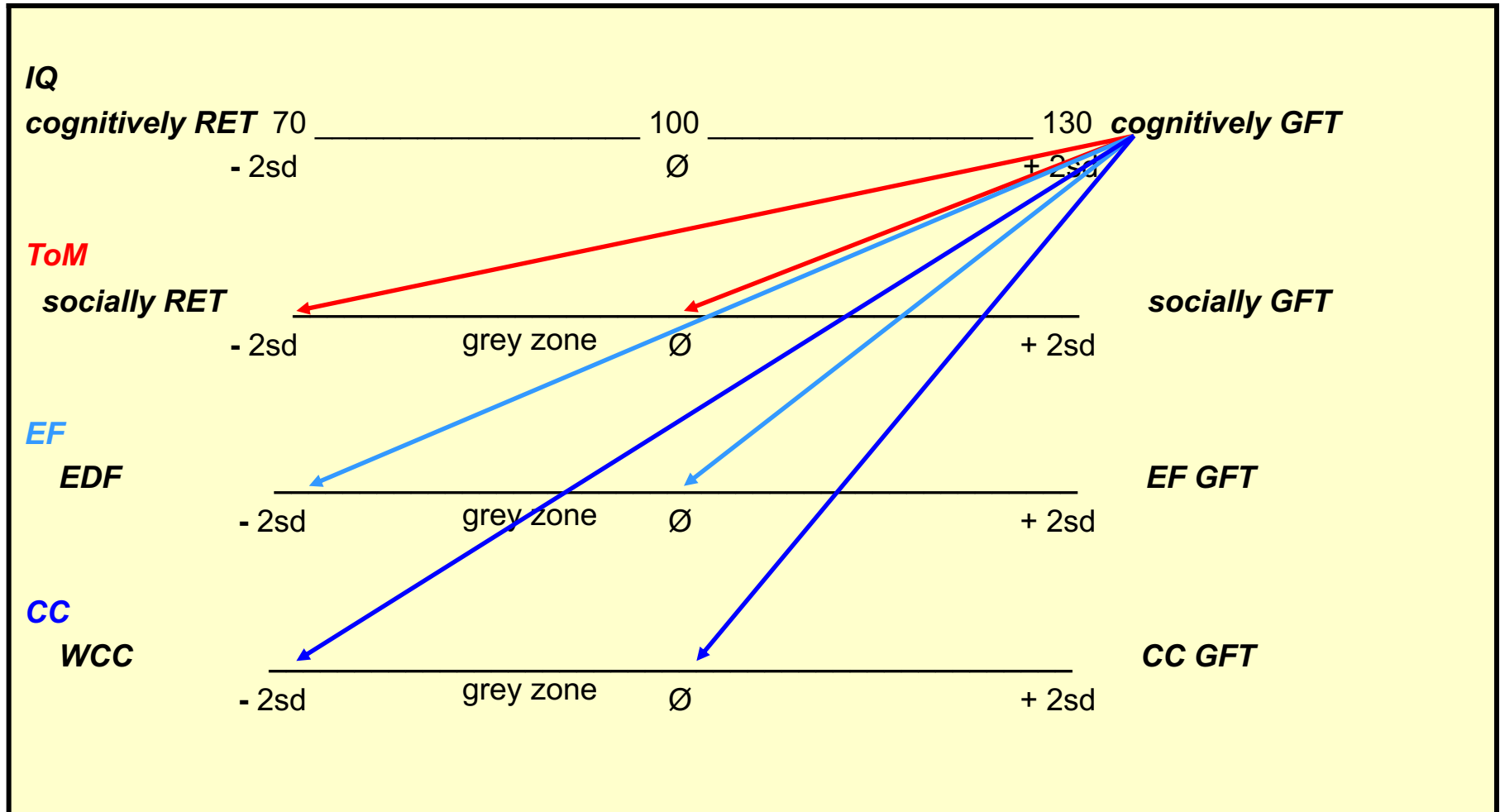
1. zeer hoge IQ's
hoge leerresultaten
2. ontwikkelingsproblemen
leerproblemen

***DIMENSIONAL DISCREPANCY MODEL GFT+ASD
(DD-Model)***

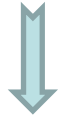

DIMENSIONAL DISCREPANCY MODEL GFT+ASD II
(DD-Model II)

Handelingsverlegenheid in onderwijs

disbalans in ontwikkeling

- ➡ complexe onderwijsbehoeften
- ➡ probleemgedrag
- ➡ schooluitval
- ➡ lager uitstroomniveau
- ➡ frustratie van talent

Systematische literatuurstudie

Dr. Agnes Burger-Veltmeijer (ABV/RU)

Prof. dr. Evelyn Kroesbergen (RU)

Prof. dr. Alexander Minnaert (RUG)

Dr. Lianne Hoogeveen (RU)

NRO-rapport 405-18-631, 2018

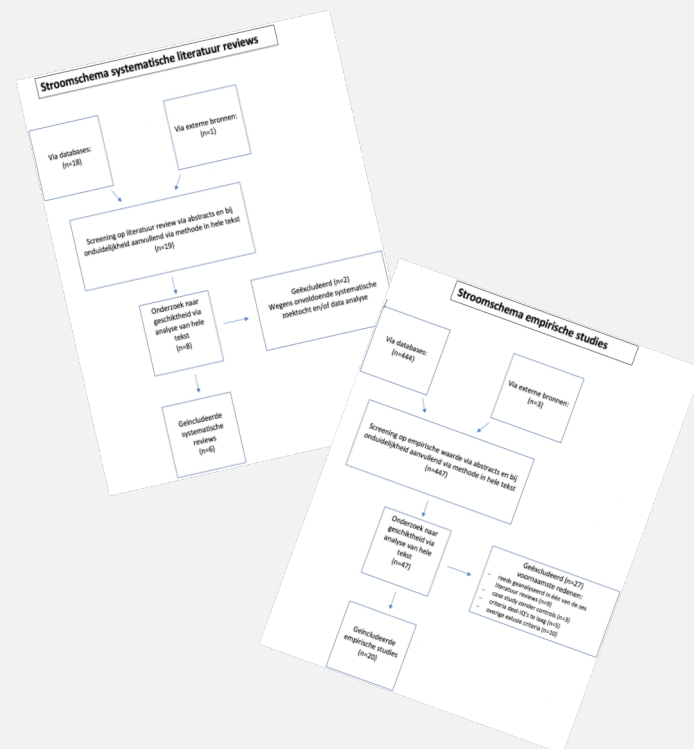
Systematisch zoektocht

wetenschappelijke bronnen:

- literatuur reviews
- empirische studies

Populairwetenschappelijk

praktijkbronnen Nederland

Gekeken naar

Signalering / diagnostiek
Maskering / camouflage
Psycho-educatieve kenmerken
Behoeften / interventies
Internaliserende & externaliserende
gedragsproblemen
Risicofactoren

Conclusies wetenschappelijke literatuur

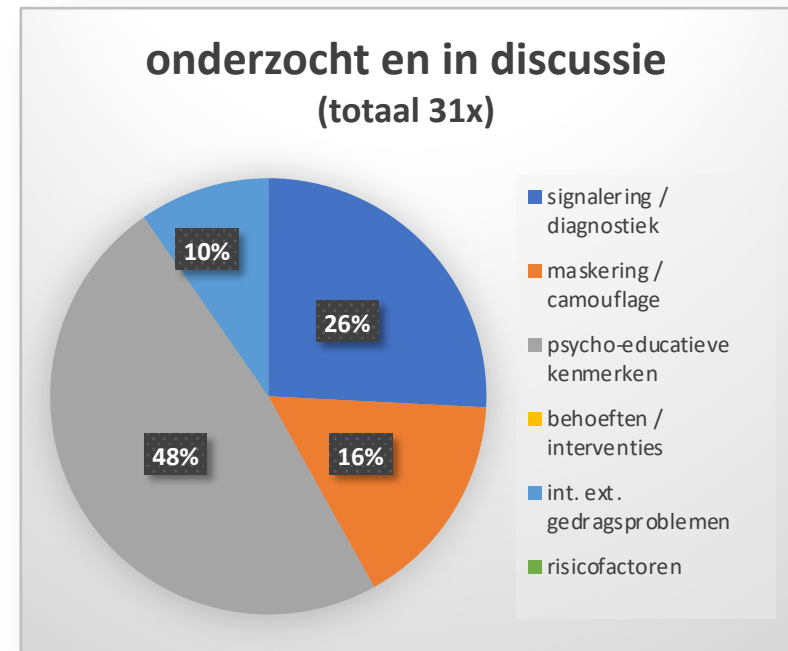
Amper onderzocht

Tekort aan wetenschappelijke
kennis over 2E

Wel tendensen:

- individuele benadering
- S&Z diagnostiek

Verder onderzoek nodig

Conclusies overige bronnen

Populairwetenschappelijke bronnen

- sluit aan bij wetenschap
- adequaat gebruik bronnen

Praktijkbronnen Nederland

- soms eenzijdig denken
- inadequaat gebruik bronnen

Label / Etiket

Classificerende diagnose

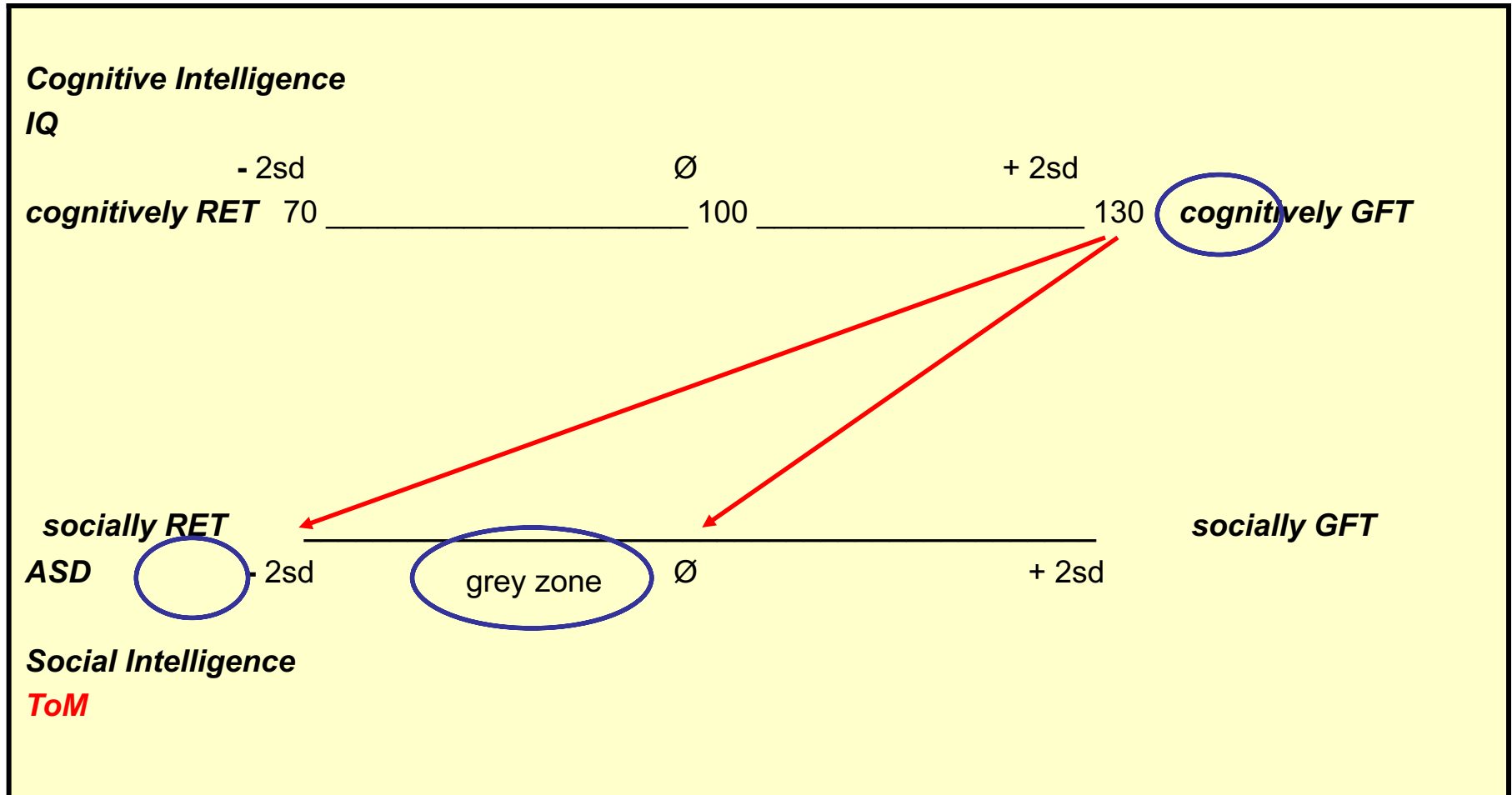
‘intra-individuele discrepantie criterium’

versus

‘absolute achterstandscriterium’

Who can be called 2E?

2E Werkdefinitie

Enerzijds (kenmerken van) zeer hoge intellectuele capaciteiten

Anderzijds (kenmerken van) leer- of ontwikkelingsproblemen

Intra-individuele discrepanties

Inter-individuele verschillen

nodig: **2E expert** die meerzijdig kijkt

Diagnostische **criteria**:

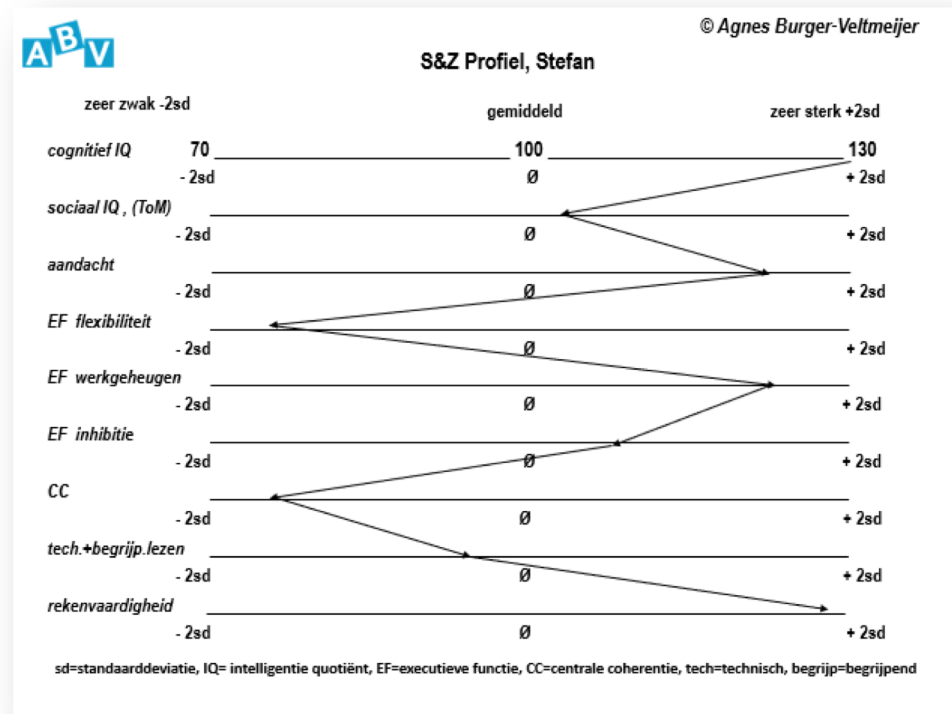
- Intelligentie: TIQ betrouwbaarheidsinterval bevat 130 (evt. AVI naast TIQ) (indien lagere IQ-score, aantonen dat werkelijke IQ-score hoger moet zijn)
- Leerproblemen: $>1SD$ beneden het gemiddelde
- Ontwikkelingsproblemen: standaardcriteria via vragenlijsten, interviews en observaties
- S&Z's in beeld via o.a. neuropsychologische functies

Sterkte & Zwakte Profiel bij 2E

Intra-individuele
discrepanties

Inter-individuele
verschillen

Enkele aanbevelingen

uitgebreide individuele diagnostiek

- niet (alleen) **absolute** criteria
- ook **relatieve** discrepanties tussen S&Z's

vertaling S&Z's naar onderwijsbehoeften en interventies

vermoeden 2E: raadpleeg **2E-expert**

adequate **scholing** onderwijsgevend en e.a.

samenwerking disciplines, zoals schoolpsychologen, ortho's

advies **werkdefinitie 2E**

S&Z-Heuristiek, beknopte versie

Sterkte en Zwakte Heuristiek

© Agnes Burger-Veltmeijer (2014, 2016, 2018, 2019) / S&Z-Heuristiek / pp. 1/2

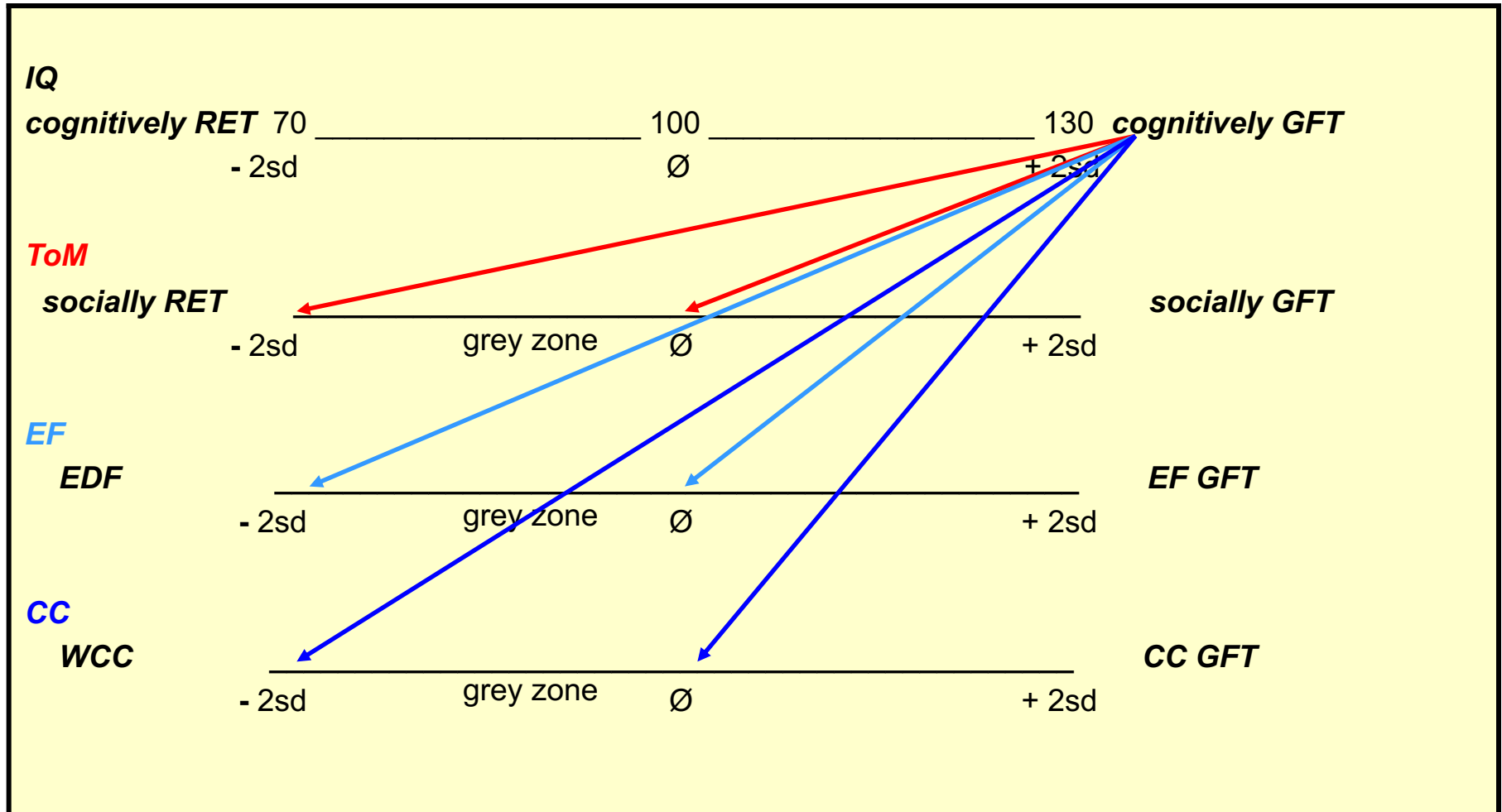

Intake fase	VERTAAL			Profiel van relatieve Sterktes & Zwaktes						VERTAAL	Handelingsgerichte info			
	Strategie fase			Onderzoeksfase							Indicatie fase			Advies fase
	Hypothesen, Onderzoeksvragen	Dimensies / functies	Instrument / methode	Z - - (zeer) laag (≤ -2 sd)	Z - beneden gemiddeld (≤ -1 sd)	S/Z +/- gemiddeld	S + boven gemiddeld (≥ 1sd)	S ++ hoog (≥ 2sd)	S +++ Zeer hoog (≥ 3sd)		Special Psycho-Educational Needs: SPENs	Huidige interventies school, peers, ouders	Goodness of fit?	Integratie van Interventies
COGNITIEVE INTELLIGENT.		Bijv. WISC-V/Rakit-2, TIQ Indexen / factoren												
SOCIAAL Communicatie & interactie,		Wederkerigheid												
		Zelfinzicht / reflectie												
		Aanpassing anderen/context												
MOTORISCH		Grof- / fijn- / visueel-mot.												
SCHOOL-VAKKEN		PO												
		VO												
EXECUTIEVE FUNTIES /VAARDIGHEDEN		Aandacht												
		Werkgeheugen												
		Cognitieve flexibiliteit												
		Inhibitie												
CENTRALE COHERENTIE		Visueel (motor)												
		Auditief (verbaal)												
		Sociaal												
NIET-COGNITIEVE DIMENSIES Beperk aantal relevante dimensies en specificeren		Interesse/passie												
		Motivatie												
		Cognitieve intelligentie												
		Praktische intelligentie												
		Hypersensitiviteit												
		Externaliserend gedrag												
		Internaliserend gedrag												
		Emoties												
		Zelfbeeld												

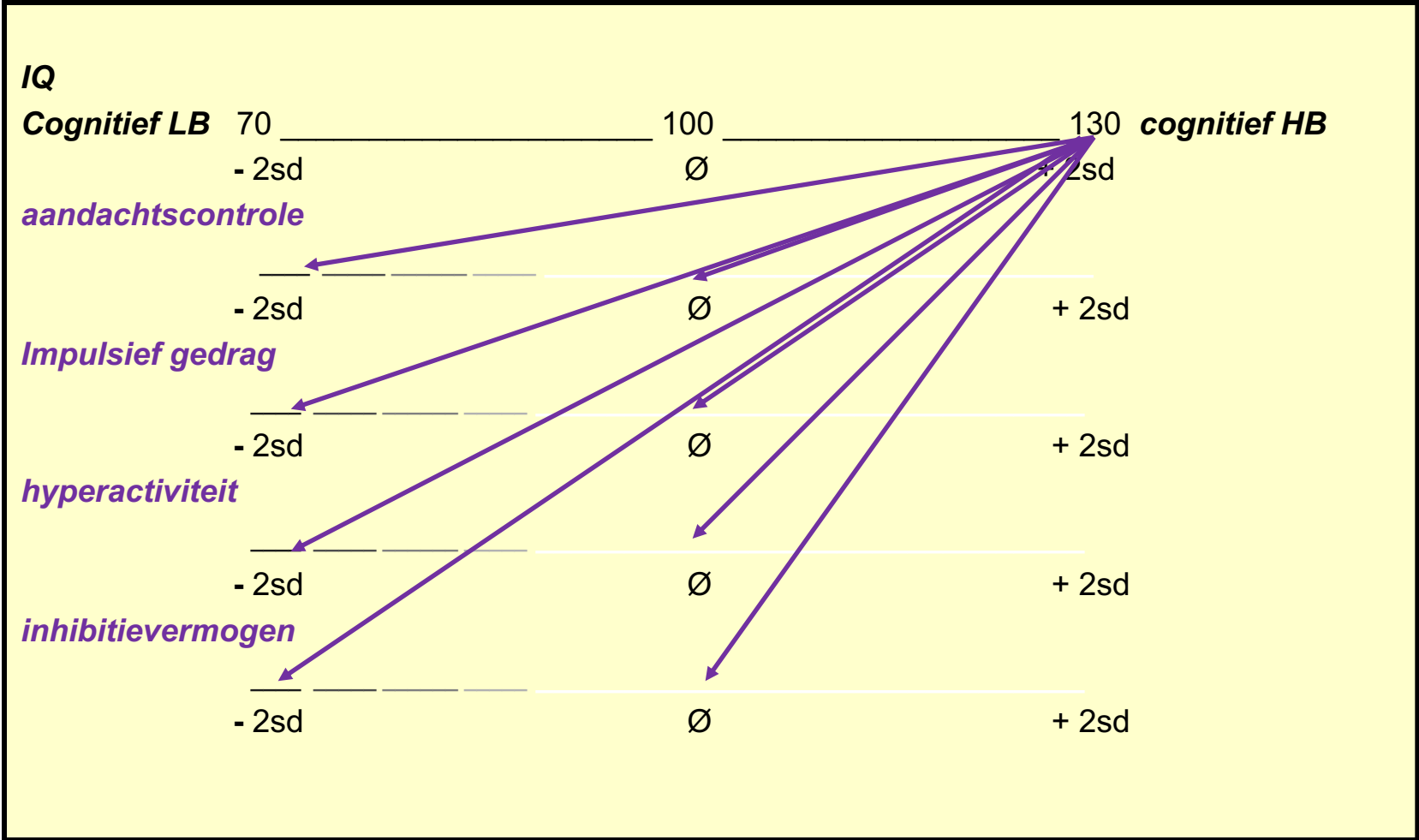
HANDOUT

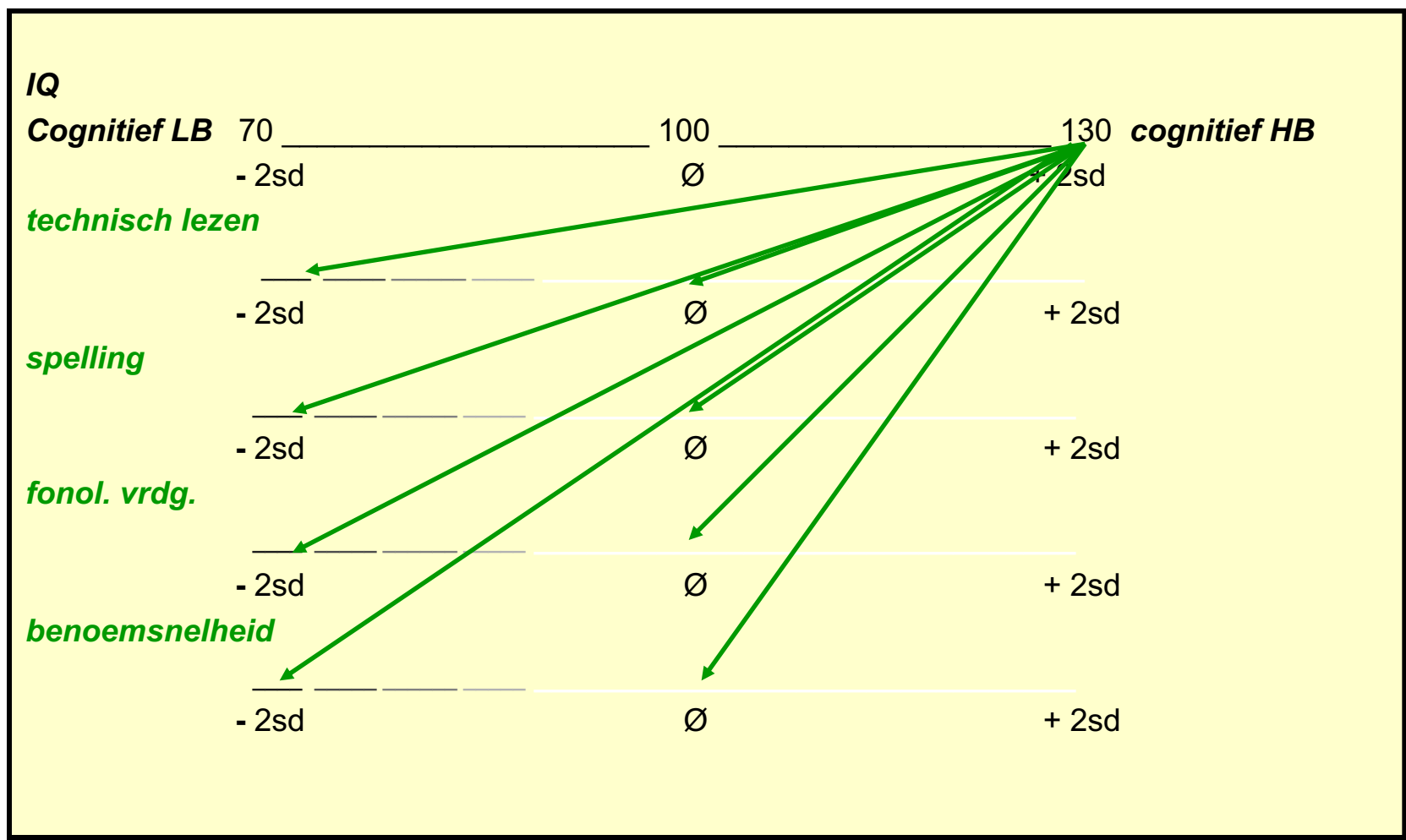
DIMENSIONAL DISCREPANCY MODEL GFT+ASD II
(DD-Model II)

(enkele) DIMENSIES ADHD

(enkele) DIMENSIES Dyslexie

S&Z-Heuristiek: Bouwstenen

De S&Z-Heuristiek rust op **drie pijlers**:

1. Reduceren van **bias**, door bewuste focus op meerdere dimensies (zoals intelligentie, leerresultaten, neuropsychologische en niet-cognitieve kenmerken), om mogelijke (gecamoufleerde) sterke én zwakke kanten te identificeren;
2. Bevorderen van **systematisch** denken en handelen van intake tot evaluatie:
 1. bij HGD en HGW;
 2. bij beoordeling of onderzoek naar 'etiket' nodig is;
3. Flexibel afstemmen op de **individuele** 2E-leerling in zijn/haar **context** op school, thuis en vrije tijd;

Is in beginsel **dynamisch**, en kan voor verschillende doelen ingezet worden in **onderwijspraktijk** en **wetenschap**.

S&Z-Heuristiek: gebruiksmogelijkheden

- ✓ Reduceren van **bias** (vooronderstellingen, eenzijdige blik)
- ✓ **Systematisch** toewerken naar handelingsgerichte interventies
- ✓ Breed kijken naar **intra-individuele discrepanties** in Ss en Zs, en aansluitend **psycho-educatieve behoeften** (SPENs)
- ✓ Blootleggen **camouflage**, **onderpresteren**, en mogelijk gevaar van **frustratie van talent**
- ✓ **Voorkomen** van 'hap-snap' diagnostiek en **lukraak** interventies
- ✓ **Psycho-educatie** ouders / docenten / leerling / coaches / e.a.
- ✓ Belemmerende **vooronderstellingen** (h)erkennen en tackelen
- ✓ **Checken** of interventie past bij deze leerling met dit profiel: is het een **goodness of fit**?
- ✓ **Dossierbeoordeling**: Wat ontbreekt? Wat moet er nog gebeuren?
Identificatie voor speciale voorzieningen
- ✓ Je wilt weten of deze school aan behoeften van leerling kan voldoen
- ✓ **Brugfunctie** wetenschappelijk en praktijkonderzoek

Vereenvoudigd S&Z-Profiel

		Profiel relatieve Sterktes en Zwaktes						v e r t a l	Handelingsgericht	
		Onderwijsgeveden							Behoeften per rij	Integratie
	Dimensies / functies	Z -- (zeer) laag	Z - <gemidd.	S/Z +/- gemiddeld	S + > gemidd.	S ++ (zeer) hoog	S +++ zeer hoog			
COGNITIEF	TIQ									
	Verbaal									
	Performaal									
	Info verw. tempo									
SOCIAAL	Afstemming									
	Bewustzijn									
DIDAC- TISCH	BL									
	TL									
	spelling									
	Rekenen Inzicht									
	Rekenen geautom.									
	WO (interesse)									
EF	Aandacht									
	Flexibiliteit									
	Plan									
	Werkgeheugen									
CC	Overzicht over geheel									

Vereenvoudigd S&Z-Profiel casus MIII

		Profiel relatieve Sterktes en Zwaktes Onderwijsgeveden						v e r t a a l	Handelingsgericht	
	Dimensies / functies	Z -- (zeer) laag	Z - <gemidd.	S/Z +/- gemiddeld	S + > gemidd.	S ++ (zeer) hoog	S +++ zeer hoog		Behoeften per S&Z	Handelen / activiteit / werkvorm
COGNITIEF	WISC-V TIQ									
	Verbaal									
	Visueel-ruimtelijk / fluïde redeneren / werkgeheugen									
	Info verw. tempo									
SOCIAAL	Afstemming, wederkerigheid									
	Bewustzijn effect eigen gedrag									
DIDACTISCH / LEERVAKKEN	Wiskunde									
	Talen / geschiedenis									
	Engels									
	Aardrijkskunde									
	Natuurkunde									
	Interesses									
EF	Aandacht									
	Flexibiliteit									
	Plannen									
	Werkgeheugen									
CC	Overzicht over geheel									

HULPVRAGEN

bij vertaling naar behoeften en interventies:

- *Wat heeft kind nodig om deze Sterkte (S) te ontwikkelen, stimuleren?*
- *Wat heeft kind nodig om deze Zwakte (Z) op te rekken, of te compenseren?*
- *Hoe kunnen we Ss gebruiken om Zs te versterken of te compenseren?*
- *Hoe kunnen we voorkomen dat Zs de Ss gaan belemmeren zich te ontwikkelen?*
- *Hoe kunnen we evt. tegenstrijdige handelingen toch uitvoeren?*

Hoe verder in eigen organisatie

Advies uit NRO rapport

Wij adviseren het onderwijs in het algemeen om bij de ontwikkeling van ideeën, instrumenten en materialen:

- een **theoretisch kader** te scheppen, en
- stapsgewijs via **interdisciplinaire samenwerking** aan de slag te gaan.

Het is belangrijk dat

- expertise **gebundeld** wordt en
- dat deze initiatieven goed **geëvalueerd** worden,
- zodat de **kennisbasis** wordt vergroot,
- bijvoorbeeld via **praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek**.

TAKE HOME MESSAGE 1

Niet (denken in) labels

Wel denken in S&Z profielen:

Sterktes én Zwaktes signaleren

H(er)kennen grote en conflicterende verschillen

Matchen (afstemmen op) **sterktes** / passies

Stretchen (oprekken) **zwaktes**

TAKE HOME MESSAGE 2 signalen

Indicaties HGD en HGW: Tegenstellingen / Discrepanties

- ✓ rekenen (B-vakken) versus lezen/spelling/taal (A-vakken)
- ✓ grote feitenkennis, niet toepassen
- ✓ hoge capaciteiten, lage sova, niet samenwerken – samen spelen
- ✓ slimme indruk, lage prestaties, wisselende prestaties
- ✓ slimme indruk, niet kunnen plannen of zelfstandig werken
- ✓ slimme indruk, lichamelijke klachten of motorische / vocale tics
- ✓ sterke mondelinge taal, moeite schriftelijke verwerking
- ✓ behoefte aan uitdaging / zwak taakgedrag
- ✓ school versus ouders

TAKE HOME MESSAGE 3:

Niveau 1: reguliere curriculum

Niveau 2: extra uitdaging

Compacten, verrijken ; verdiepen, verbreden

Probeer 6 à 8 weken

Evalueer

Niveau 3: speciale uitdaging

Plusklas

Voorlopig S&Z Profiel via observatie en dossieronderzoek

Samen met IB-er, RT-er, zorgcoördinator, HGW

Evalueer

Niveau 4: hulptroepen inschakelen

Bespreken met bovenschoolse psych/ortho

Diagnostiek

S&Z profiel en HGD

Plan van aanpak

Niveau 5: Schooloverstijgende hulp

Verwijzing extern (handelingsgerichte of classificerende)
diagnostiek; samenwerking jeugdzorg; ggd; leerplichtambt.

Verwijzing ambulante ondersteuning.

*denk en doe vanuit S&Z
Heuristiek*

op alle zorgniveaus

5 of 3

lagen van zorgpyramide

TAKE HOME MESSAGE 4

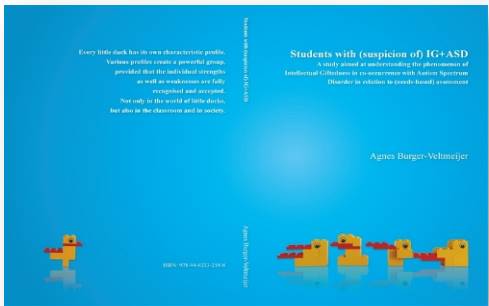
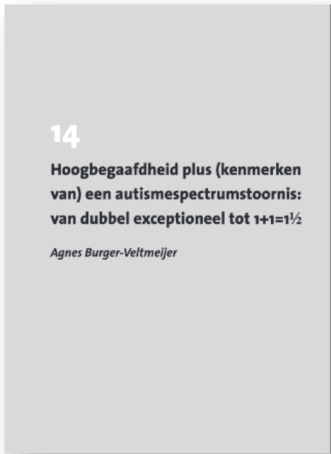
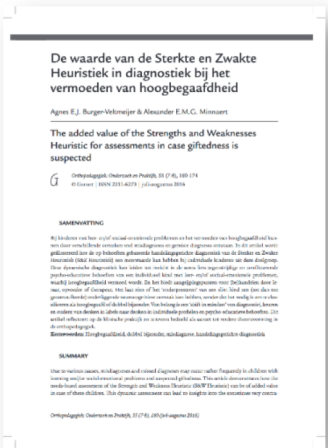
- ✓ Niet van algemene waarheden uitgaan (valkuil labels)
- ✓ Voorkom vooronderstellingen en eenzijdigheid
- ✓ Signaleer tegenstellingen
- ✓ Overleg met ib-er, zorg coördinator
- ✓ Ontdek S&Z via observatie -met 4 ogen- & documentatie
- ✓ Als je het niet weet: observeer, probeer en evaluateer
- ✓ Doe een cursus communiceren met ouders
- ✓ Overgang PO-VO: let op verouderde onderzoeksverslagen;
- ✓ Onderzoek moet <2 jaar oud zijn én conclusies bevatten
- ✓ Overweeg screening bij gesignaleerde brugklassers, via S&Z
- ✓ Voor VO: Verdiep je in het hogere orde denken, onderzoekend leren en analyseer je eigen opdrachten (per vakgroep).
- ✓ Zie artikelen van Heleen Wientjes.
- ✓ Ontwerp uitdagende denktaken in je eigen vakgroep
- ✓ Informeer bij Heleen Wientjes, h.wientjes@vwo-didactiek.nl

TAKE HOME MESSAGE 5

S&Z-Heuristiek: gebruiksmogelijkheden

- ✓ Reduceren van **bias** (vooronderstellingen, eenzijdige blik)
- ✓ **Systematisch** toewerken naar handelingsgerichte interventies
- ✓ Breed kijken naar **intra-individuele discrepanties** in Ss en Zs, en aansluitend **psycho-educatieve behoeften** (SPENs)
- ✓ Blootleggen **camouflage**, **onderpresteren**, en mogelijk gevaar van **frustratie van talent**
- ✓ **Voorkomen** van 'hap-snap' diagnostiek en **lukraak** interventies
- ✓ **Psycho-educatie** ouders / docenten / leerling / coaches / e.a.
- ✓ Belemmerende **vooronderstellingen** (h)erkennen en tackelen
- ✓ **Checken** of interventie past bij deze leerling met dit profiel: is het een **goodness of fit**?
- ✓ **Dossierbeoordeling**: Wat ontbreekt? Wat moet er nog gebeuren? **Identificatie** voor speciale voorzieningen
- ✓ Je wilt weten of deze school aan behoeften van leerling kan voldoen
- ✓ **Brugfunctie** wetenschappelijk en praktijkonderzoek

Literatuur

<https://agnesburger.nl/>
<https://talentstimuleren.nl/>
<https://www.nro.nl/>

Nascholing HBO en WO

agnesburger.nl, 'cursusaanbod'

Voor docenten en andere professionals:

Handelingsgericht denken en doen bij (hoog)begaafde leerlingen met (kenmerken van) ASS en Dubbel Bijzonder (2E) in het algemeen

Voor (school)psychologen / orthopedagogen:

Basiscursus: *Handelingsgerichte diagnostiek bij (kenmerken van) HB+ASS en andere 2E's*

Verdiepingscursus: *Uitgebreide handelingsgerichte diagnostiek bij (kenmerken van) dubbel bijzondere (hoog)begaafde kinderen en jeugdigen*

Toptraining: *2E-expert ABV-diagnostiek*

Agnes Burger-Veltmeijer

Klinisch Pedagoog / Gz-psycholoog / NIP - K&J Psycholoog Specialist

Succes

E info@agnesburger.nl
W www.agnesburger.nl
T +31(0)40 - 2432675